

Írta: Kócsi Katalin

Bemutkozik a BOMINFO

A Bölcsődék Országos Módszertani Intézete (BOMI) 1995-ben Boinfo címmel hírcsomag terjesztését kezdte meg. A BOMI-ból és a Medinfo gyermek- és ifjúságvédelmi önálló osztályából – a Csecsemőotthonok Pikler Emmi Országos Módszertani Intézete módszertani feladatainak átvállalásával – 1998 januárjában létrejött Országos Család- és Gyermekvédelmi Intézetben is folytatódik a Boinfo előállítás.

Ajánljuk elsősorban a bölcsődékben dolgozóknak, valamint a kisgyermekneveléssel a gyermekjólét és a gyermekvédelmi szakellátás területén foglalkozó elméleti és gyakorlati szakembereknek. Ugyanakkor hasznos lehet a kisgyermekellátásban, -nevelésben nem közvetlenül érintett, de ezekkel összefüggésben döntési helyzetben levők számára is (pl. kormányzati szervek, önkormányzatok és intézményeik, ANTSZ, gyermekintézmények fenntartói, felügyelői stb.)

A hírcsomag többféle információs anyagot tartalmaz.

A Hírlevél rovatban, pl. egy-egy lezajlott vizsgálat eredményeit, módszertani leveleket, évfolyamdolgozatok, előadások összefoglalóit adjuk közre. Ebben a rovatban jelentetjük meg minden évben a bölcsődék ill. más napközbeni ellátást nyújtók életét, tevékenységét a számok nyelvén tükröző legfrissebb statisztikai összeállításokat is.

Gyorsinfo rovatunkban – nevéhez híven – aktuális eseményekről (kiállításokról, konferenciákról, találkozókról stb.) számolunk be. Itt rendszeresen közöljük a szakmai továbbképzésekkel kapcsolatos tudnivalókat, valamint sok egyéb hasznos információt.

A Hírek, Ajánló rovat rendezvényekre, kiállításokra, vagy pl. bútorokra, játékokra, könyvekre és ezek beszerzési lehetőségeire hívja fel az olvasók figyelmét.

Bibliográfiák rovatunkban rendszeresen közléteszünk egy ajánló cikkjegyzéket azon sajtótermékek alapján, melyek az Intézet könyvtárában hozzáférhetőek. Ez a jegyzék tartalmazza a területet érintő új jogszabályokat, ill. jogszabály-módosításokat is.

Ízelítő az eddig megjelent számok tartalmából

- Családi napközi ellátás. (Készítette a National Children's Bureau a Barnardos közreműködésével. Ford.)
- Donga Katalin: Napjaink szociálpolitikai és társadalmi igényei a kisgyermek napközbeni ellátásában. (Könyvismertetés)
- Dorogi Mária: Az éneklődés megnyilvánulásai.
- Az egészséges csecsemő táplálásának irányelveiről. Az Országos Csecsemő- és Gyermekkegészségügyi Intézet módszertani levele.
- Dr. Gervai Judit: A korai kötődés jelentősége a gyermek fejlődésében.
- Gyermekfogászati prevenciós program megvalósítása a bölcsődékben. Ajánlás. (Bölcsődék Országos Módszertani Intézete, Fővárosi Gyermekfogászati Prevenciós Bizottság)
- Gyírkis Ágnes, Ujváry Erzsébet: Gondolatok a halmozottan sérült gyermekek csoportos bölcsődei fejlesztéséről.

- Gyírkis Ágnes: Beszámoló az Autizmus szakmai napról. Jó színvonalú ellátás a családi napköziben: szabályozás, önvizsgálat és a civil partnerekkel való kapcsolatok szerepe. (Ford.)
- A jogi szabályozás változásairól. Kiegészítés a „Bölcsődei szakmai és szervezési útmutató. 1993.” X. fejezetéhez. (Összeállította Gyarmati Lászlóné)
- Kiss Jánosné: Mintaétrend. Tavaszi-nyári étlapminta. Őszi-téli étlapminta.
- Kissné Fazekas Ibolya: A pedagógus szerepe, módszertani feladatai a szülőcsoportok működésében.
- Korintus Mihályné dr.: Játék a bölcsődében. Az új módszertani levél bemutatása.
- Korintus Mihályné dr.: Közösségi felmérés Kőbányán. Információk és helyzetértékelés az adatok értelmezéséhez.
- Korintus Mihályné dr.: A napközbeni kisgyermekellátással kapcsolatos önkormányzati feladatok Angliában.
- Korintus Mihályné dr.: Tájékoztató a Pro Excellentia Alapítvány képzési terveiről.
- Láz, lázcsillapítás gyermekkorban. Az Országos Csecsemő és Gyermekegészségügyi Intézet módszertani levele.
- Lőrinczné Katona Éva, Magyarfalvi Tiborné: Családsegítés bölcsődei szemmel, avagy a játszó- ül. részidős csoportok működtetése.
- A Magyar Bölcsődék Egyesületének alapszabálya.
- Dr. Mátay Katalin: Bölcsődék működési adatai 1994, 1995, 1996, 1997. (A táblázatokat összeállította Sáponyai Viktória)
- Dr. Mátay Katalin: Konceptió a gyermekek védelmének rendszerén belül a személyes gondoskodás keretébe tartozó egyes alapellátások (bölcsőde, családi napközi) minőségbiztosítására, akkreditációs rendszer kidolgozására.
- Dr. Mátay Katalin: Minőségbiztosítás, mint a jövő útja.
- Dr. Mátay Katalin, Dr. Mramurác Éva: Hogyan gondolkodjunk a jogok és elvárások vonatkozásában a bölcsődeorvos tevékenységéről?
- Mester Jánosné: A bölcsődei gondozónók élet- és munkakörülményeinek változása 1986 és 1996 között.
- Mészáros Mihályné: Tájékoztató a Magyar Bölcsődék E-gyesületének eddigi munkájáról.
- Dr. Mramurác Éva: Az 1-3 éves gyermekek táplálása a bölcsődében.
- Dr. Mramurác Éva, Kiss Jánosné: Beszámoló a bölcsődei szemi-vegetáriánus étkezés modellkísérletről.
- Dr. Mramurác Éva, Rózsa Judit: Az étvágytalan gyermek.
- Némethy Gyuláné, Vokony Éva: A bölcsődék működésének gazdasági feltételei.
- Dr. Nyitrai Ágnes: A mese, a vers és a képeskönyv-nézegetés szerepe a bölcsődés gyermekek életében.
- Dr. Nyitrai Ágnes: Egyezmény a gyermekek jogairól és a napközbeni kisgyermekellátás.
- Papp Krisztina: A területi látogatások és találkozások szakmai tapasztalatai.
- Papp Krisztina: Bölcsődei ellátás a szülők szemszögéből.
- Petus Márta: A Süss fel, nap családtámogató műhely első félévi tapasztalatai.

- Petus Márta: Az elmúlt 10 év tapasztalatai, eredményei a sérült kisgyermekek bölcsődei korai fejlesztése területén.
- Rózsa Judit: 2-4 évesek helyzete bölcsődében, óvodában.
- Sáponyai Viktória: A Budapest X. kerületi és az angliai wolverhamptoni önkormányzat közötti szakmai kapcsolat a Save the Children Fund és a BOMI közreműködésével.
- Sáponyai Viktória: Miért fontosak a statisztikai adatok? (Bölcsődei kérdőívek értékelése)
- Stróbl Mária: A csecsemő- és kisgyermekgondozó képzés jelene és jövője.
- Stróbl Mária: Amiről nem lehet lemondani: az anyás be-szoktatás és a családlátogatás.
- Vajda Tiborné: „Ocsim nyó” (Szemem fénye) Cigány Játzóház.
- Vokony Éva: A minőségbiztosítás a kisgyermekek napközbeni ellátásában. Egy kihívás.

1996 júniusában Varsóban a Save the Children Fund svéd tagozata, a Rádda Barnen workshopot szervezett a gyermekek jogairól szóló nemzetközi egyezményről, melyen elsősorban a közép- és keleteurópai országok szakemberei vettek részt. Magyarországot a Bölcsődék Országos Módszertani Intézetének munkatársa képviselte a konferencián, s ennek kapcsán „Egyezmény a gyermekek jogairól és a napközbeni kisgyermekellátás” – címmel Hírlevélben foglalta össze a magyar gyakorlat jellegzetességeit. Ennek a napközbeni kisgyermekellátásról szóló részeit idézzük a Hírlevélből:

A bölcsődék és a családi napközök működésének általános alapjai

A dolgozó szülők gyermekei számára biztosítani kell a napközbeni kisgyermekellátást.

Az intézmények működését elsősorban a gyermek érdekei határozzák meg.

Az intézmények működése megfelel a modern kutatási eredmények alapján kidolgozott szakmai, módszertani elveknek, valamint a biztonsági- és az egészségügyi előírásoknak.

Az intézményekben megfelelő létszámú és szakmai felkészültségű személyzetet alkalmaznak.

Az intézmények munkáját rendszeresen ellenőrzik, szakmailag segítik.

Az ellátás színvonalának folyamatos emelésében nagy szerepe van a kutatási eredmények figyelemmel kísérésének és a nemzetközi együttműködésnek.

A bölcsőde és a családi napközi kapcsolata a családdal-a családi nevelés és az intézményes nevelés egymáshoz való viszonya

A gyermek fejlődéséhez szükséges életkörülmények biztosítása elsősorban a szülők feladata, de ezen felelősségük gyakorlásához többféle segítséget kapnak a bölcsődéktől és a családi napköziktől:

A szülőknek a kompetenciahatárok figyelembevételével és mások személyiségi jogainak tiszteletben tartásával beleszólási joga van az intézmény működésébe.

A szülők felelőssége közös gyermekeik nevelését, fejlődésének biztosítását illetően, így az anya és az apa egyenlő mértékben partnere a szakembernek.

Az intézmények valamennyi dolgozója tiszteletben tartja és erősíti a gyermek pozitív viszonyát családjához (kerülik a sértő, becsúszó kijelentéseket ... stb.).

Megvédi a gyermeket az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhanyagolás, a rossz bánásmód bármilyen formájától.

A bölcsődék és a családi napközik gondozási-nevelési koncepciójának elvi alapjai:

A gondozás-nevelés mentes a hátrányos megkülönböztetés minden formájától.

Az egyéni szokásokat, kívánságokat az intézmény nyújtotta lehetőségek és a többiek személyiségi jogai által szabott határok között a lehető legnagyobb mértékben figyelembe veszik.

A gyermekekkel való bánásmódban érvényesül az elfogadás, a gyermek iránti pozitív viszony, túlsúlyban vannak a megerősítő, elismerő, támogató nevelői módszerek. Nem fordulhatnak elő a gyermekszámára bántó, sértő megnyilvánulások.

A gyermek véleményét nyilváníthat minden őt illető kérdésben, ezt a tárgyi- és személyi feltételek nyújtotta lehetőségek, a gyermek biztonsága, valamint a többi gyermek igényei szabta határok között figyelembe veszik.

A gyermeknek joga van a lehető legjobb egészségi állapothoz, ennek érdekében biztosított az orvosi ellátás; a megelőző egészséggondozás (tanácsadás); az egészséges és biztonságos környezet; a korszerű táplálkozás, szükség esetén a diétás étrend; a gyermek életkorának, fejlettségének, egyéni igényeinek megfelelő napirend.

A gyermeknek megfelelő segítséget kell kapnia személyiségének kibontakozásához, képességeinek a lehető legtágabb határig való kifejlesztésére. Ezt segíti a tárgyi környezet; a személyi környezet; az életmód, napirend; a bánásmód; az intézmény légköre.

A gyermeknek biztosított a joga a pihenéshez, a korának megfelelő játékhoz, tevékenységhez.

A gyermek bármikor szabadon hozzájut olyan tájékoztatáshoz, anyagokhoz, amelyek szociális, szellemi és erkölcsi jóléte előmozdítását, valamint szellemi és fizikai egészségét szolgálják (pl.: játékok, gyermekkönyvek, a felnőtt magyarázata ... stb.).

A gyermek védelme a jó közérzetére, harmonikus fejlődésére ártalmas információk és anyagok ellen.

A nevelés tartalmában fontos szerepe van

- az alapvető szabadságjogok tiszteletének (más játékanak tiszteletben tartása pl.)
- a másság elfogadásának (fogyatékos gyermek pl.)
- a természeti környezet tiszteletének, óvásának.

A szellemileg vagy testileg fogyatékos gyermeknek emberi méltóságát biztosító, teljes és tisztességes életet kell élnie. Ennek érdekében biztosított számára az a különleges gondozás, ami ezt elősegíti.

A gyermek családjának anyagi erőforrásait figyelembe véve ez a segítség lehetőség szerint ingyenes.

Biztosítottak a kisebbségek jogai.

Az elhanyagolt, durva bánásmód stb. áldozatává vált gyermek testi és lelki rehabilitációjának segítése.

Szintén a Hírlevélben közöltük – tömörítve – Vajda Tiborné pécsi szakgondozónő előadását az Ocsim nyó (Szemem fénye) Cigány Játszóházról. A játszóház célja a cigány kisgyermek szocializációjának, társadalmi beilleszkedésének támogatása. Életmódformáló program, egészségügyi, szociális, jogi, pszichológiai, gazdálkodási, fogyasztási stb. szempontok alapján segíti a családok életét. Felkészít a terhességre, majd a szülésre, a baba

fogadására. Figyelmet fordít a hagyományok, szokások felelevenítésére; a nyelvi kommunikáció fejlesztésére; a háztartásvezetésre.

A program megvalósítója a pécsi I. sz. Bölcsőde. 1994-ben indult leépülő, elszegényedő területen, ahol élnek, erősödnek a cigánysággal szembeni előítéletek. Vezetője egy cigány származású szociális munkás, akit a cigány családok – maguk közül valóként – elfogadnak. 2 szakképzett gondozónő dolgozik vele, a játszóházas kisgyermek száma 20.

A programvezető szociális munkás a területi védőnőtől és a családsegítő központtól kapott címeket kereste fel; az első családok esetében a város egyik cigány szervezetének vezetőjével, akit ismertek a környéken. Kezdetben csak beszélgetett a szülőkkel arról, hogyan képzeli gyermekük jövőjét, mit tennének azért, hogy ki tudjanak törni jelen élethelyzetükből. Felajánlott egy olyan helyet, ahol gyermekük hasznos szokásokat sajátíthat el, és az ő egyéni problémáikkal is foglalkoznak. Sok családot kellett meglátogatnia, hogy kialakuljon az első csoport, ahová a gyermekek a szülőkkel együtt kezdtek eljárni. Később már ismerőseik javaslatára a szülők kérték a felvételt, mert sok jót hallottak a csoportról.

A napirend a másfél éves tapasztalatok alapján lassan kialakulóban van. A gyermekek napi 6 órát töltenek itt sok-sok játékkal, kézügyességüket, formaérzéküket fejlesztő tevékenységekkel, mondókák, énekek tanulásával. A nyelvi fejlesztés elsősorban a magyar nyelvre irányul, de a cigány nyelv használatát is fontosnak tartják, mivel ez kultúrájuk alapja – ezért ezt a későbbiekben beás nyelven is szeretnék folytatni.

„Ez az újszerű program szinte megkezdése pillanatától sikeresnek mondható... „

A társadalmi változások felkeltették az igényt, egyes bölcsődék üresen álló egységei megteremtették a lehetőséget arra, hogy az alapellátás mellett egyre több intézmény játszócsoportot, baba-mama klubot, részidős gyermekfelügyeletet stb. szervezzen. 1996 óta a BOMI bölcsődéjében is működik játszó- és részidős csoport.

A Boinfo „Gyorsinfo” rovatában a két csoport háziasszonya számolt be örömeiről, gondjairól.

A játszócsoportba alkalmanként járnak a kisgyermek. Kevesebb a szabály, mint a hagyományos csoportban, mert az anyukák jelenléte meghatározza a gyerekek viselkedését. A gondozónő figyel arra, hogy a szülők irányítsák a gyerek viselkedését, de fontosnak tartja azt is, hogy az általunk helyesnek tartott elveket elfogadják, magukévá tegyék.

Az idejárom kisgyermek többsége 18-20 hónapos, de jönnek nagyobbak is. A játékkészletet mindig az éppen aktuális csoportösszetétel szerint kell kialakítani. A festés, a gyurmázás, az olló használata -bár a szülők eleinte idegenkedve nézték – nagy örömet jelent a kicsiknek. Élvezik a gyerekek az éneklést, mondókázást is. Ebbe szerette volna bevonni a gondozónő a szülőket – nem nagy sikerrel.

Komoly feladat a gondozónő számára az étkezések megszervezése. A gyerekek elmászkálnak az asztaltól, az anyukák egy-egy falat kedvéért még mesét is mondanak; ezen a területen még nem sikerült lényeges változást elérni.

Fél év elteltével sok szülő és kisgyerek rendszeresen jár a csoportba. Mindig van új játékkészlet és újonnan felmerülő nevelési kérdés, amit a szülők meg tudnak beszélni a gondozónővel és egymással. „A játszócsoportban dolgozni nehéz, de nemes feladat megismerni a gyermekekkel kapcsolatos örömeik, gondjaik mellett egyéni problémáikat is. Ügyelni arra, hogy a gyerekek életkorában és a szülők érdeklődési körében szinte naponta változó csoportösszetétel mellett mindenki kapjon elegendő odafigyelést, néhány kedves szót és lehetőséget arra, hogy az egymás közötti kapcsolatok is kialakulhassanak.”

A részidős csoportba járó kisgyermek – jelenleg 20 fő – esetében az édesanya gyesen van, emellett munkát vállal, tanfolyamra jár, vagy egyéb, alkalmi elfoglaltsága miatt veszi igénybe a szolgáltatást.

Hasonlít a bölcsődére abban, hogy a gyermekek szülő nélkül vannak a csoportban; saját gondozónőjük van; az anyás beszoktatás – többé-kevésbé – megvalósul; állandó napirend van; a gyerekeknek állandó helyük és jelük van.

Minden másban azonban különbözik. 3 hónapostól 3 éves korig vannak itt kisgyermekek. Családlátogatást nem terveznek, csak a szülő kifejezett kérésére. A társas együttlét szabályait nehezebben lehet kialakítani, mert nem találkoznak rendszeresen. A szülők a drágább szolgáltatással szemben nagyobb igényeket támasztanak pl. az érkezés időpontja, az étkezés, a kialakult szokások tiszteletben tartása tekintetében. A gyermekek rövidebb időt töltenek a bölcsődében, kevésbé fáradtak, a szülők sem fáradtan érkeznek a gyermekért, így az átlagosnál türelmesebbek. Nincs fejlődési napló, üzenőfüzet, egészségügyi törzslap, az egyéni fejlődést csoportnaplóban dokumentálják.

A szülő – mivel nem dolgozik – bármikor kiveheti a gyermekét, nem érzi magát kiszolgáltatott helyzetben a bölcsődével szemben. Úgy érzi, többet, jobbat ad gyermekének – szociális kapcsolatainak, játéklehetőségeinek bővülését – azzal, hogy több-kevesebb rendszerességgel a részidős csoportba hozza.

Ajánlható annak, akinek alkalmanként vagy rendszeresen szüksége van gyermekfelügyeletre; nevelési problémái vannak; a hagyományostól eltérő igényeket támaszt a bölcsődével szemben; úgy gondolja, hogy a kisebb csoport, a rövidebb benttartózkodás inkább nyújt lehetőséget az egyéni elvárások teljesítésére.

A Boinfo évente négy alkalommal jelenik meg. A régebbi számokban megjelent anyagokról másolat kérhető az Intézet könyvtárában.